

קורסי קרן שלם למדריכים ומטפלים ברצף השירותים בתחום מוגבלות שכלית התפתחותית

הערות כלליות

- הקורסים בהיקף של 60-76 ש"ש והם כוללים – תיאוריה, ניתוחי מקרים ודיונים.
- הקורסים אינם מוכרים לגמול השתלמות
- הקורסים יתקיימו בהתאם לצרכים ולנוחות של כל קבוצה
- דיון בקורס בוועדת פיתוח כוח אדם מותנה בהצגת טופס בקשה לקורס החתום על ידי הרשות והמפקח הרלבנטי ובנוסף הצגת טפסים של 25 מועמדים לפחות.
- הקרן משתדלת לקיים את הקורסים ברשויות או במחוזות בהתאם לצרכים
- רשימה זו הינה חלקית, ניתן להגיש צרכים גם לנושאים שאינם מוזכרים ברשימה.

1. היכרות עם עולם מוגבלות שכלית התפתחותית

מטרות הקורס –

להבהיר מושגי יסוד בתחום הטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
להכיר מאפיינים חברתיים פסיכולוגיים וחברתיים של אוכלוסייה עם מוגבלות שכלית התפתחותית
להקנות ערכים המנחים את הטיפול באוכלוסייה עם מוגבלות שכלית התפתחותית

תכנים מרכזיים –

חוקים לטיפול והגנה על אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית,
אבחנה מבדלת בין מוגבלות שכלית התפתחותית לנכויות אחרות,
תסמונות מאפיינות המלוות מוגבלות שכלית התפתחותית,
עמדות אישיות ונורמות חברתיות כלפי אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית,
ערכים מקצועיים המנחים את הטיפול באדם האדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית ,
מעגל החיים של האדם האדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית ומשפחתו,
מערך השירותים בקהילה לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית,
התבגרות מינית וחינוך חברתי מיני של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית.
*** הקורס ישולב בסיור למסגרת מתאימה**

2. היכרות עם עולם ההתנהגות מאתגרת

מטרות הקורס –

להבהיר סיבות וגורמים היוצרים בעיות התנהגות ותופעות אלימות
להציג דרכים מעשיות להתמודדות עם בעיות התנהגות ואלימות
לנתח מקרים המובאים מהשטח על פי עקרונות שנלמדו

תכנים מרכזיים –

הכרת מודלים תיאורטיים התפתחותיים המאפשרים הבנת הגורמים להתנהגות לא מתאימה
אבחנה כפולה – פסיכיאטריה ומוגבלות שכלית התפתחותית
עקרונות ההתערבות בבעיות התנהגות
זיהוי העקרונות של מודל התנהגותי
תצפיות ואמדת התנהגות
תקשורת, תקשורת חליפית תומכת
בניית תוכנית מניעה לבעיות התנהגות
כלים לתוכניות מותאמות לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (במרחב הפיזי, האישי ועם הזולת)
חובת דיווח ונהלי עבודה
ניתוח מקרים וגיבוש דרכי התמודדות עם בעיות התנהגות של אוכלוסיה עם מוגבלות שכלית התפתחותית
*** הקורס ישולב בסיור למסגרת מתאימה**

3. הכרות עם ההתפתחות המינית של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

מטרות הקורס –

להגביר את מודעות משתתפי הקורס למקומם כשותפים בתהליך החינוך המיני-חברתי
עמדות ביחס למיניות האדם ומיניות ומוגבלות שכלית התפתחותית
להתמודד עם דילמות סביב נושא מיניות האדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית לאורך מעגל חיי
להציג נהלים וחוקים ביחס לנושא במסגרות הטיפול

תכנים מרכזיים –

אני וגופי
תקשורת וזוגיות
עיצוב והבהרת עמדות של מטפלים בנושא אהבה
מיניות וזוגיות בקרב אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית
פוטנציאל ומימוש באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית בהקשר לזוגיות ומיניות
מיניות וחוק בקרב אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית
מניעת ניצול מיני
ניתוח מקרים וגיבוש דרכי התמודדות עם בעיות בתחום המיניות של אוכלוסיה עם מוגבלות שכלית התפתחותית

4. משפחתו של האדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית

על הקורס -

משפחתו של האדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית מתמודדת עם מורכבות רבה לאורך מעגלי החיים. מגוון רחב של קשיים, הנובעים ממקורות שונים: קשיים המתמקדים בילד עצמו, בקשר הזוגי, עם האחים ובני המשפחה המורחבת, וכמובן, הרשת החברתית ומערכות שונות כגון: צוותים טיפוליים ואנשי חינוך בבית הספר, במסגרות תעסוקה, דיור וכו'.

הרצון של כולם חיובי, 'לטובת הילד/בוגר'. אבל הקשיים רבים. בשטח מתעוררים מתחים בלתי נמנעים בין ההורים למערכות השונות. שני הצדדים צוברים כעסים ותסכולים האחד על האחר, והדבר פוגע בתקשורת העניינית וביכולת לסייע לילד/בוגר עצמו, שזו כידוע המטרה המאחדת את כולם. מצב זה מעלה מספר שאלות: מדוע מפגשים עם אנשי מקצוע מהווים אחד ממשברי ההתמודדות הקשים של ההורים? מי המומחה לילד? איזו עזרה הורה צריך ורוצה לקבל, לעומת איזה עזרה איש המקצוע מוכן/רוצה לתת, מהי רמת השותפות המתאימה בין אנשי המקצוע להורים. המדריכים במסגרות השונות חשופים לקשר כמעט יומיומי עם ההורים אך תפקידם מולם אינו מוגדר, לא ברור ולעתים קרובות הם אינם מקבלים הדרכה מספקת בנושא.

מטרות הקורס -

הכרת מעגל החיים של המשפחה ומקומם של האחים והסבים בה, פיתוח מודעות ורגישות לתהליכים כלליים במשפחת הילד עם מוגבלות שכלית התפתחותית ולקשר דיפרנציאלי עם המשפחה בגילאים שונים (ילד, מתבגר, בוגר), הקניית כלים לפיתוח תקשורת מועילה עם משפחת האדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית. ההשתלמות מכוונת לסייע למדריכים להבין את המכשולים הבלתי נמנעים הפוגעים בתקשורת העניינית בין המערכת להורים. לא מתוך חיפוש אשמים אלא מתוך חיפוש הבנה מעמיקה יותר של הקשר המורכב, דבר שיוכל להוביל להתמודדות טובה יותר עם המצב.

הנושאים הנלמדים -

המערכת המשפחתית המורחבת, מעגל החיים ומעברים; מהו 'הקול ההורי' – מגוון דרכי התמודדות, חוויות המפגש עם הורי הילדים/הבוגרים – התחברות לפן האישי-מקצועי ומשמעות השותפות עם ההורים מול צרכי הילד וקידומו; דילמות שכיחות ביחסים עם ההורים, היכרות כלים לפתרון קונפליקטים ולשיפור התקשורת במצבי קושי ותרגול השימוש בהם.

5. תקשורת חלופית תומכת (תת"ח)

מטרות הקורס –

הקניית דרכי תקשורת למטופלים בעלי חסר במיומנויות של דיבור פונקציונלי .
הכרת מודלים של עבודה עם אנשים הזקוקים לתקשורת תומכת וחליפית (תת"ח) תוך ניצול מכלול האפשרויות הקיימות כיום.
הכשרה לעבודה כחלק מצוות רב מקצועי בתחום זה.

תכנים מרכזיים –

מהי תקשורת תומכת וחליפית? מבוא לתחום
מערכות תת"ח ללא עזרים ועם עזרים, כולל מילון תקשורת אישי
מערכות גרפיות כולל תוכנת Boardmaker
סוגים שונים של לוחות תקשורת ובנייתם
סוגים ושימושים של פלט קולי, כולל תוכנות למחשב (לדוגמא "גריד 2")
יישומים עם אוכלוסיות שונות, כולל איך מתחילים ומשחק כאמצעי לתת"ח
נגישות לעזרי תת"ח לאוכלוסיות עם צרכים מיוחדים
mainstream technologies - כולל אייפד
סדנא להכנת חומרים (Aided Language Stimulation) + ALgS
תת"ח בקבוצה
תת"ח ואוריינות
נושאים נוספים כולל מעגלים חברתיים, מלווי תקשורת, ועוד
* הקורס ישולב בסיור למסגרת מתאימה

6. תוכניות קידום אישי ואיכות חיים לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

מטרות הקורס –

למידה של עקרונות המנחים בתפיסת העולם של איכות חיים בקרב אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית
למידת מודלים וכלים למדידת איכות חיים
להבין מושגים עקרונות והמלצות של תוכניות קידום
קבלת כלים בפיתוח תוכניות לקידום אישי של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית
להכיר אמצעים ודרכים ליישום תוכניות קידום, והערכתן

תכנים מרכזיים –

תפיסת איכות חיים של אדם-הגדרות והנחות יסוד
מודלים להערכת איכות חיים
כלים בפיתוח מיומנויות בחירה והכוונה אישית
אבחון פרטני כבסיס לקביעת תוכניות קידום כולל תצפית והערכה
בניית תוכנית קידום
ניתוח מקרים וגיוש דרכי התמודדות קשיים העולים מן השטח.

7. טיפול ישיר במסגרות של אוכלוסיה עם מוגבלות שכלית התפתחותית סיעודי

מטרות הקורס –

להקנות ידע וכלים לטיפול ישיר באדם הסיעודי עם מוגבלות שכלית התפתחותית.

תכנים מרכזיים –

מאפיינים של האדם הסיעודי עם מוגבלות שכלית התפתחותית.

מיומנויות תקשורת

ארגון הסביבה הטיפולית

כללים לתנועה נכונה תוך כדי טיפול

שיטות טיפול בדגש על האכלה, שמירה על היגיינה ורחצה

תנועה והפעלה פיזית חושית לאנשים סיעודיים

התערבות במצבי אי שקט ובעיות התנהגות

תוכניות טיפול סיעודי והערכתן

*** הקורס ישולב בסיור למסגרת מתאימה**

8. הטיפול באדם המזדקן עם מוגבלות שכלית התפתחותית בקהילה

מטרות הקורס -

לפתח ראייה רחבה על הזדקנות ומשמעות הטיפול בזקן.

להקנות ידע על תהליכי הזדקנות בכלל ועל הזדקנותם של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית.

לסייע למדריכים והמטפלים לזהות את השינוי בצרכים של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית המזדקנים

להתאים תוכניות למתן מענים רלבנטיים לצרכים המשתנים של הקשישים.

נושאי הקורס -

הכרות עם מושגים בסיסיים של עולם הזקנה.

תפישות ועמדות של היחיד כלפי הזקנה, והשלכותיהן על עבודה עם אנשים זקנים עם מוגבלות שכלית

התפתחותית.

תיאוריות פסיכולוגיות וחברתיות של הזדקנות.

בראות וחולי בזקנה, ואצל האדם האדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית המזדקן.

התמודדות עם אובדניים בתקופת הזקנה.

השירותים לזקנים וזכויות הזקן בישראל והשירותים לזקנים עם מוגבלות שכלית התפתחותית.

תעסוקת קשישים ותעסוקה רלבנטית לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית שהזדקנו.

הרשת החברתית של הקשיש עם מוגבלות שכלית התפתחותית – היבטים של תפקידי המטפלים העיקריים.

התאמת הסביבה הפיזית לצורכיהם של הקשישים והכרות עם טכנולוגיה מסייעת.

9. עבודת המדריך במסגרת של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

מטרות הקורס –

להקנות כלים לעבודה עם אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית בקבוצה להדגים ולהעריך דרכים לעבודה בקבוצה בתחומי התעסוקה, הלמידה והפנאי

תכנים מרכזיים –

תקשורת עם אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית
הגדרת מטרות לפעילות בקבוצה,
ארגון והפעלה של קבוצה
הקבוצה ככלי לשיתוף וקידום אישי של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית
התאמת תכנים מתחומי התעסוקה, הפנאי ועוד
דרכי הפעלה בקבוצה של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, שימוש באביזרי עזר והמחשה
יציאה מחוץ למסגרת : ארגון וביצוע של טיולים ופעילויות אחרות

10. פעילות פנאי לאוכלוסייה עם מוגבלות שכלית התפתחותית

מידע על הקורס –

הפנאי הינו מרכזי בהתפתחות האישית, החברתית ומהווה מרכיב משמעותי באיכות החיים של האדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית. לכל אדם, כולל אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, הזכות לפתח את יכולתו וברוח זו גם תחום הפנאי הינו משמעותי ויש לקדם את אפשרויות הפנאי העומדות בפני אנשים עם צרכים מיוחדים.

אחת ממטרות הקורס הינה להעלות את המודעות בקרב המדריכים והמטפלים לקשר שבין איכות חיים לבין הפנאי, וכן ללמוד על איכויות הייחודיות של הפנאי.

הקורס יעסוק ברכישת מיומנויות הדרכה בתחומי הפנאי אשר רלבנטיות לאוכלוסייה עם מוגבלות שכלית התפתחותית,

ובהעלאת המוטיבציה של המדריכים להעמקת הידע בתחומי הפנאי.

תכנים מרכזיים -

פנאי – החוויה האישית של משתתפי הקורס.

פנאי ואיכות חיים

עקרונות הפנאי – בחירה חופשית, גיוון, ניסוי וטעייה, הנאה וכו'.

התנסות חוויתית בתחומי הפנאי – אמנות פלסטית, משחקיה, משחקי חברה ונופש פעיל, בישול, גינון, בעלי חיים ועוד.

11. גישות להפעלה בחדר סנוזלן

מטרות הקורס -

לחשוף את המשתלמים לעקרונות העבודה בגרייה רב-חושית, היכרות עם ארגון הסביבה וחשיבותה עבור המטופל הסיעודי, פיתוח מיומנויות של הפעלה בקבוצות קטנות באמצעות גרייה רב-חושית מבוקרת.

תכנים מרכזיים -

מושגי יסוד בתחושה, מאפייניהם התפקודיים של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, ארגון הסביבה, פעילות בקבוצות קטנות בחדר הסנוזלן, היכרות עם חדר הסנוזלן וטכניקות טיפול שונות בו, עקרונות עבודה בקבוצה, התפתחות חברתית תקינה ומעוכבת. הקורס בנוי מלמידה תיאורטית ומהדרכה מעשית במסגרות בהן עובדים התלמידים.

12. גינון ככלי מסייע בטיפול באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

הקורס מיועד למדריכים ומטפלים המעוניינים להרחיב את ארגז הכלים שלהם ולהוביל את המסגרת בה הם עובדים לשימוש בגינון ככלי מסייע בטיפול באוכלוסיית המסגרת.

תכנים מרכזיים -

בניית בסיס ידע נרחב בנושא עולם הצמחים, שימושיהם בגינה ועקרונות הגינון הכרת מושגי יסוד וגישות בתחום הפסיכולוגיה, הפסיכופתולוגיה וגישות בטיפול הכרת מאפייני אוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים הכרת העקרונות התיאורטיים והמעשיים של הגינון ככלי מסייע בחינוך ובטיפול לאוכלוסיות שונות היכרות עם גישות שונות ועם דרכי עבודה שונות בגינה התנסות בעבודה מעשית בגינה ובחממה * **הקורס ישולב בסיור למסגרת מתאימה**

13. בע"ח ככלי מסייע בטיפול באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

הקורס מיועד למדריכים ומטפלים העובדים במסגרת בה קיימת פינת חי או מתעדת להקים פינה שכזו ולמדריכים המעוניינים להרחיב את ארגז הכלים שלהם ולהוביל את המסגרת בה הם עובדים לעבודה עם בעלי חיים ככלי מסייע בטיפול באוכלוסיית המסגרת.

תכנים מרכזיים -

הכרת מגוון בעלי החיים שניתן לגדל בפינת החי שיקולים בבחירת בעלי חיים לעבודה עם אנשים הסובלים ממוגבלות שכלית התפתחותית ובעלי צרכים מיוחדים שיקולים בתכנון, בנייה ובארגון פינת חי לאנשים הסובלים ממוגבלות שכלית התפתחותית ובעלי צרכים מיוחדים הכרת הביולוגיה ובית הגידול של בעלי חיים בפינת החי חוקים, תקנות ומחלות נפוצות התנסות בעבודה מעשית בפינת חי

14. שילוב אמנויות בעבודה עם אוכלוסיה עם מוגבלות שכלית התפתחותית

מטרות הקורס –

הכרת עקרונות השיקום באמנות
הכרת טכניקות עבודה שונות המתאימות לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית
התוודעות והתנסות בחשיבותה של חווית היצירה וכוחה המעצים

תכנים מרכזיים –

עקרונות העבודה באמנות ככלי שיקומי
היצירה ככלי לפיתוח מיומנויות תקשורתיות ולהעלאת הערך העצמי
דימוי עצמי ודימוי גוף בציורים
מתודות של עבודה באמנות פלסטית
שיקום בתנועה, פוטותרפיה, ביבליותרפיה, הטיפול במוזיקה, הפעלת משחקיה ועוד.

15. הבישול ככלי מסייע בטיפול באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

על הקורס -

המטבח מהווה נקודת התייחסות ראשונית לעולם פנימי, רגשי וחברתי.
אוכל על שלל טעמיו וריחותיו מלווה כל אחד מאיתנו, מציף אותנו בזיכרונות ופורט על רגשות.
בישול הינו סוג של אמנות, חומרים מסוימים, על פי הוראות ידועות מראש ותוכנית מוקדמת הופכים למשהו אחר.
היצירה הבישולית מאפשרת פיתוח של מרכיבים רגשיים וקוגניטיביים כמו בטחון עצמי, מיומנות חברתית,
אופטימיות, פתיחות, שיתוף והנאה יחד עם עצמאות, ארגון ומיומנויות תקשורת.

תכנים מרכזיים בקורס -

תיאוריות יחסי אובייקט ומשמעותם בתהליך ההזנה, מיומנויות במטבח בראי התפתחותי, תחושה, אכילה
והאכלה, עצמאות ורכישת כישורי חיים עבור אוכלוסיות מיוחדות באמצעות בישול, היבטים שיקומיים בעבודה
במטבח, עבודה עם חומרי גלם מורכבים במטבח, הנחית קבוצת בישול ועבודה עם צוות רב מקצועי.

16. סוגיות בנושא תזונה של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

על הקורס :

קורס מקצועי בנושאי תזונה לצורך העשרת אנשי צוות במסגרות היום בקהילה העוסקים בתחום, בידע ובניסיון
מקצועי שמטרתו לפתח מודעות לקיום אורח חיים בריא ותזונה בריאה ולשדרוג התפריטים מבחינה תזונתית
ומבחינת התאמתם לקהל היעד. בוגרי הקורס יהיו מפיצי הידע והפרנטים לנושא במסגרותיהם.

תכנים מרכזיים :

מבוא לתזונה, תזונה נכונה, תברואה, אפיונים תזונתיים של אנשים עם צרכים מיוחדים, נהלי עבודה במטבחים,
ארגון העבודה במטבח, חישובי כמויות הגשת מזון ואפשרויות בחירה, מרקמים, טחינת מזון, ויסות חושי ומוטורי
ועוד. עריכת קניות והזמנות עם דגש על הערכים התזונתיים של המוצרים. ובנוסף, הבישול כסדנא חווייתית של
פנאי - הפעלה בהנאה ע"י בישול ואפיה.

17. טכנולוגיות חכמות ככלי מסייע במסגרות יום בקהילה

על הקורס :

בעולם של ימינו, הטכנולוגיה מהווה כלי עזר חשוב בחיי היומיום, ומזמנת אפשרויות קידום וסיוע גם לאנשים עם מוגבלות שכלית.

קורס זה מיועד לרכזים ומדריכים בעלי גישה וידע טכנולוגי. בקורס יחשפו בפני המשתתפים ההיצע המגוון והשימושים הפרקטיים של כלים טכנולוגיים זמינים, אשר ניתנים לשילוב בעבודה השוטפת של מסגרות הקהילה, ככלי מסייע ומקדם לחניכים והן ככלי עזר לאנשי הצוות. בוגרי הקורס יהיו הרפרנטים לנושא במסגרותיהם.

תכנים מרכזיים :

הכרות עם המחשב ויישומי אופיס.

טכנולוגיה בשירות האנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (התאמה , הנגשה ועוד)
הכרות עם כלים טכנולוגיים -מחשב, טאבלט, אביזרי מציאות מדומה, טלפונים חכמים וכד'.
הכרות עם יישומים, אפליקציות ועולמות תוכן באינטרנט מותאמים לאוכלוסייה עם מוגבלות שכלית התפתחותית.

18. שילוב אומניות בטיפול הישיר באנשים עם מוגבלות שכלית

מטרת הקורס-

לאפשר למשתתפים מפגש עם היסודות השיקומיים שבחווית היצירה.

תכנים מרכזיים-

במהלך הקורס ילמדו המשתתפים טכניקות עבודה תוך מתן מענה לצרכים המיוחדים של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, מתוך החוויה האישית וההתנסות עם כיוונים משקמים באומנות והבנת האמנות כמענה לתחומי השיקום השונים – לקויות סנסוריות, מוטוריות, תקשורתיות, רגשיות והתנהגותיות.
כל זאת תוך התנסות בכלי אומנות שונים- מוסיקה, צילום, תיאטרון, אומנות פלסטית ועוד.